

Ympäristönsuojelun valvonnan toteuma 2020 ja valvontaohjelma 2021

Yleistä valvontaohjelmasta

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168.4 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (valvontaohjelma). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 30 §:n mukaan valvontaohjelmassa on oltava:

- 1) suunnitelma ohjelmakaudella toteutettavista eri tyyppisten luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista;
- 2) tiedot muista kuin 1 kohdassa tarkoitetuista säännöllisen valvonnan toimenpiteistä;
- 3) kuvaus edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutumisesta.

Valvontaohjelma perustuu Lahden kaupungin ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan, joka on laadittu vuosille 2020-2024. Rakennus- ja ympäristölupalautakunta on vahvistanut valvontasuunnitelman 4.2.2020.

Valvonnan maksullisuus

Ympäristönsuojelusta annetun asetuksen perustelumuiustion (ympäristöministeriö 25.8.2014) mukaan säännöllisen valvonnan maksut on kytketty ympäristönsuojelulain 205 §:ssä valvontaohjelman olemassaoloon. Jotta valvontatoimenpiteistä voidaan periä maksu, sen on oltava suunnitelmallisen valvonnan väline, jonka sisältö ja käyttö on määritelty ohjelmassa. Myös edellisen ohjelmakauden toteuman arviointi tulee tehdä, koska toteumatietoja voidaan hyödyntää seuraavien ohjelmakausien suunnittelussa ja valvonnan voimavaroja koskevassa päätöksenteossa.

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
- 3) 169 §:n mukaisista tarkastuksista, jotka johtavat kehotuksen, määräyksen tai kiellon antamiseen sekä niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen määräyksen, kehotuksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi;
- 4) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi;
- 5) valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 136 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi silloin, kun toimivalta on siirretty kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 138 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä tai kysymys ole ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen muuttamisesta, joka on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Luvan tai ilmoituspäätöksen muuttamisesta maksu peritään toiminnanharjoittajalta, vaikka asia on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Muiden kuin

viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Jätelain 144.2 §:n mukaan kunnan viranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin;
- 3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa. Lahden ympäristönsuojeluviranomaisen taksasta on tehty päätös (Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakuntakunta 1.12.2020 § 74), joka tuli voimaan 1.2.2021.

Yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen vuosittain tehtävästä viranomaisvalvonnasta saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten valvontaohjelmaa voidaan pitää ei-julkisena asiakirjana. Yksittäisten tarkastuskohteiden osalta valvontaohjelma on ei-julkinen asiakirja ja se pidetään Lahden ympäristöpalveluiden sisäisenä tietona. Yksittäisen yrityksen tiedot esim. tarkastuskäyntitiheydestä ja sen perusteista voidaan antaa asianosaiselle pyydettyä.

Luonnollisten henkilöiden sekä mikroyritysten maksut

Sekä ympäristönsuojelu- että jätelain mukaisessa säännöllisessä valvonnassa on huomioitava maksujen kohtuullisuus. Ympäristönsuojelulain 206 §:n ja jätelain 144a §:n mukaan luonnolliselta henkilöltä, joka ei harjoita taloudellista toimintaa, sekä mikroyritykseltä perittävien maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Lahden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen taksapäätöksen mukaan mikroyrityksiltä peritään 30 % alempi maksu taksan mukaisista suoritemaksuista.

Mikroyrityksellä tarkoitetaan ympäristönsuojelulain 206 §:n 2 momentissa taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään kaksi miljoonaa euroa. Alennus edellyttää, että toiminnanharjoittajan on viimeistään tarkastuksen yhteydessä annettava valvontaviranomaiselle riittävät työntekijämäärää, liikevaihtoa tai tasetta koskevat tiedot alennuksen myöntämiseksi.

Lahden ympäristöpalveluiden vuoden 2020 valvontaohjelman toteuma

Lahden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien ympäristölupavelvollisten ja ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastukset vuonna 2020 on esitetty taulukossa 1. Vuoden 2020 aikana suunnitelluista 41 tarkastuksesta toteutui 17 kpl, joten toteumaprosentiksi muodostui 41. Toteuma oli hieman edellisvuotta parempi, jolloin toteuma oli 36 %.

Taulukko 1. Ympäristölupavaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastusvälit, toiminnanharjoittajien lukumäärät sekä vuonna 2020 tehdyt tarkastukset (Tarkastusvälin osalta esim. 3 tarkoittaa, että tarkastus tehdään kerran kolmessa vuodessa. Mikäli tarkastusväli vaihtelee ilmaisee se, että eri toiminnanharjoittajilla on toisistaan riskiperusteesta johtuva poikkeava tarkastusväli.).

toimiala	tarkastusväli	lukumäärä	suunnitelma	tarkastukset
			2020	2020
metsäteollisuus	4	0	0	0
metallien ja muovien pintakäsittely	4-5	2	1	1
energiantuotanto	4-5	17	6	0
kemianteollisuus		0		0
polttonesteiden jakeluasemat ja kemikaalivarastot	3-4	32	8	6
voc-laitokset	3-4	4	4	2
kivenmurskaamot ja asfalttiasemat	1-5	10	8	3
betoniasemat tai betonituotetehtaat	2-4	7	5	3
vesipesulat		0		
elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	4	3	0	0
eläinsuojat	4	2	1	0
liikenne: varikot, moottoriurheiluradat	3-4	3	2	0
jätteiden käsittely	3	12	1	0
ampumaradat	4	1	0	0
suihkupuhalluspaikka (ulkona)	4	0		
krematorio	3	1	1	0
lumenkaatopaikka	2	1	1	0
naapuruuksuhdelain mukainen kohtuuton rasitus	4	1	0	0
pohjavesialueella oleva pieni toiminto	3-4	2	1	1
kemialliset pesulat				
	5	6	2	1
laitoksia/tarkastuksia yhteensä		104	41	17

Rakennus- ja ympäristölupalautakunta myönsi vuoden 2020 aikana viisi ympäristölupaa:

- Suomen Teollisuuden Energiapalvelut STEP Oy, Fazerin biohöyrylaitos
- Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, varavoimayksikkö
- Fazer Finland Oy, makeutusainetehdas
- Tradep Oy, Kolavan kierrätyspuuasema
- Jorma Hietala, kalliolouhinta ja kivenmurskaamo (osa yhteislupaa)

Lautakunta muutti kolmea ympäristölupaa:

- Peab Industri Oy:n asfalttiasema ja kivenmurskaamo, Vartiokallionkatu 2
- Skanska Infra Oy, rengasleikkeiden ja kokonaisten renkaiden käyttö keventeenä Vt12 Lahden eteläisen kehätien hankeosa B:n alueella Patomäen tunnelin vierustäydyksissä ja kenttärakenteissa sekä meluvälillä 12 ja 13
- Uudenmaan autopurku Oy, jätteiden ammattimainen käsittely, Kolavankatu 4

Lisäksi lautakunta on rauettanut Sita Suomi Oy:n (nyk. Remeo Oy) Lahden käsittelylaitoksen, Meisselkatu 1, ympäristöluvan.

Lahden ympäristöpalveluiden suunnitelma vuoden 2021 valvontatoimenpiteiksi

Vuoden 2021 aikana tehtävien ympäristölupavaraiden ja rekisteröityjen toimintojen suunnitelma on esitetty taulukossa 2. Noin sadassa valvontakohteessa on tarkoitus tehdä noin 50 määräaikaistarkastusta. Tarkastuksista laaditaan muistio, joka lähetetään toiminnanharjoittajalle ja tallennetaan kaupungin

sähköiseen arkistoon. Myös tarkastuksella annettavien kehotusten toteutumisen valvonta on osa tarkastustoimintaa. Tarkastusten toteumasta raportoidaan vuoden 2022 alussa lautakunnalle.

Taulukko 2. Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastusvälit, toiminnanharjoittajien lukumäärät sekä suunnitelma vuoden 2021 tarkastuksista Lahdessa (Tarkastusvälin osalta esim. 3 tarkoittaa, että tarkastus tehdään kerran kolmessa vuodessa. Mikäli tarkastusväli vaihtelee ilmaisee se, että eri toiminnanharjoittajilla on toisistaan riskiperusteesta johtuva poikkeava tarkastusväli.).

toimiala	tarkastusväli	lukumäärä	suunnitelma 2021
metsäteollisuus		0	0
metallien ja muovien pintakäsittely	4-5	2	1
energiantuotanto	4-5	17	10
kemianteollisuus		0	0
poltonesteiden jakeluasemat	3-4	32	18
voc-laitokset	3-4	4	2
kivenmurskaamot ja asfalttiasemat	2-5	10	6
betoniasemat tai betonituotetehtaat	2-4	7	3
vesipesulat	4	0	0
elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	3-4	3	3
eläinsuojat	4	2	0
liikenne: varikot, moottoriurheiluradat	4	3	3
jätteiden käsittely	3	12	5
ampumaradat	4	1	0
krematorio	4	1	0
lumenkaatopaikka	2	1	1
naapuruussuhdelain mukainen kohtuuton rasitus	4	1	0
pohjavesialueella oleva pieni toiminto	3-4	2	1
kemialliset pesulat			
	5	6	1
laitoksia/tarkastuksia yhteensä		104	53

Maa-ainestarkastukset vuonna 2020 ja suunnitelma vuodelle 2021

Valtioneuvoston asetuksen maa-ainesten ottamisesta 7 §:n mukaan valvontaviranomaisen on suoritettava tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi. Asetuksen mukaisesti kaikilla lupa-alueilla tehdään alkutarkastus ennen maa-ainesten ottamiseen ryhtymistä ja lopputarkastus, kun ottaminen on päättynyt tai luvan voimassaoloaika on kulunut umpeen.

Vuosittain tarkastetaan, että lupakohteissa noudatetaan ottamissuunnitelmaa ja päätöksessä asetettuja ehtoja sekä maa-aineslaissa asetettuja rajoituksia. Tarkastus suoritetaan lisäksi maa-aineluvan haltijan, asianosaisten tai muiden perusteltujen vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Mikäli luvan haltija ilmoittaa etukäteen tammikuun loppuun mennessä, ettei maa-aineksia kyseisenä vuonna oteta, ei lupakohtetta silloin normaalisti tarkasteta eikä peritä valvontamaksua. Tarkastuksen yhteydessä selvitetään otetun aineksen määrä ja ottoalueen etenemä. Luvan haltija tai lupaviranomainen luvan haltijan esityksestä ilmoittaa ympäristöhallinnon tietojärjestelmään maaliskuun loppuun mennessä ottomäärän.

Vuonna 2020 tarkastettiin yhdeksän lupakohdetta ja niissä käytiin yhteensä kolmesta kertaa. Kaksi tarkastusta jäi tekemättä koronan takia. Kaksi maa-aineslupaa myönnettiin. Toinen viiden vuoden lupa myönnettiin vanhan kuopan maisemoimiseksi ja toinen kymmenen vuoden lupa osana yhteislupaa. Yhteisluvassa myönnettiin maa-ainesluvan lisäksi myös ympäristölupa vanhalle ottoalueelle, jossa on mahdollista louhia kallioainesta soranoton lisäksi. Yhdenkään luvan päättymisaika ei ole vuonna 2021.

Valvottavat maa-ainekohteet Lahdessa 2021

Lahdessa oli 25.1.2021 voimassa yhteensä yksitoista maa-aineslupaa. Yksi suuri 3 miljoonan kuutiometrin hakemusprosessi, joka on ollut vireillä jo vuodesta 2015, käynnistyy uudelleen vuonna 2021, koska KHO antoi päätöksensä hakemukseen liittyvästä vesiluvasta vuonna 2020. Tähän hakemusprosessiin liittyen tehdään todennäköisesti yhdestä kahteen tarkastusta.

Lahden alueella tultaneen tekemään vuonna 2021 yhteensä noin viisitoista valvontatarkastusta. Tarkastusmäärä riippuu muun muassa siitä, ovatko luvanhaltijat ilmoittaneet tammikuun 2021 aikana, ettei ottoalueilta oteta kuluvana vuonna maa-aineksia ja joudutaanko tekemään varmistustarkastuksia, jos lupaehdoista ei ole noudatettu riittävän tarkasti. Tarkastusmäärä riippuu myös mahdollisista valituksista. Lisätarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

Jätelain valvonta

Jätelain valvomiseksi tehdään roskaantumiseen liittyviä tarkastuksia määrällisesti eniten. Vuonna 2020 roskaantumiseen liittyviä tarkastuksia tehtiin yhteensä 47 kpl. Jätelain 124 §:n mukainen vaarallisia jätteitä muodostavien toimintojen ja laitosten sekä ammattimaista kuljettamista tai keräystä harjoittavien, jätteen välittäjänä toimivien sekä jätteiden kansainvälisiä siirtoja harjoittavien toimintojen määräaikaistarkastukset ovat jätelain vuonna 2017 alkanut viranomaista koskeva velvoite. Määräaikaistarkastettavien vaarallisia jätteitä tuottavien laitosten tarkastustoiminta on aloitettu Lahden ympäristöpalveluissa vuoden 2017 aikana. Toiminnanharjoittajia, joilla syntyy vaarallisia jätteitä, oli 371 kpl vaarallista jätettä keräävien yritysten vuoden 2017 tietoihin perustuen. Toiminnot ja niissä syntyvän vaarallisen jätteen määrä vaihtelee vuosittain. Vuoden 2020 aikana ei tehty tarkastuksia näihin kohteisiin. Jätelain valvonnassa aiempaa vähäisempi tarkastusten määrä johtuu vuoden aikana vallinneesta korona (Covid-19) epidemiasta, jonka vuoksi on tehty vain välttämättömimmät tarkastukset.

Taulukko 3. Jätelain sekä ympäristönsuojelumääräysten valvontakohteet Lahdessa vuonna 2020, vuoden 2020 toteuma sekä suunnitelma vuodelle 2021.

Jätelaki kohderyhmä	kohteita	tarkastusten suunnitelma 2020	tarkastusten toteuma 2020	suunnitelma tarkastuksista 2021
Roskaantuminen	88	60	47	60
Yleisötapahtuman jätehuolto (meluilmotukset sekä JH-määräysten ilmoitukset yli 500 hlön tapahtumista)	16	*	0	*
Vaarallista jätettävä tuottavat toiminnot	371	14	0	5
Jätteen keräystoiminta (JL 100 §)	9	4	0	4
Jätehuoltomääräysten valvonta	15	*	0	*

* valvontaa toteutetaan tarvittaessa

Ympäristönsuojelumääräysten mukaisten toimintojen valvonta

kohderyhmä	ilmoitukset / päätökset	suunnitelma 2020	tarkastusten toteuma 2020	suunnitelma tarkastuksista 2021
Eräiden jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa	0-5	*	0	*
Käytöstä poistetut öljysäiliöt	0-5		6	*
Rakennus- ja purkujätehuolto	20-50	*	0	*

* valvontaa toteutetaan tarvittaessa

Vesistötarkkailu Lahden alueella

Lahden ympäristöpalveluiden vesistötarkkailusuunnitelma vuosille 2016-2021 on esitetty taulukossa 4. Vuoden 2020 aikana otettiin vesinäytteitä pienjärveltä 84 kpl, joista 18 oli klorofyllinäytettä. Huonon jäätilanteen vuoksi jäi Alvojärveltä ja Iso-Kukkaselta kevättalven näytteet ottamatta. Lisäksi kuormitusseurannassa otettiin yhteensä 137 kpl oja- ja hulevesinäytettä.

Taulukko 4. Lahden pienjärvien näytteenotto-ohjelma ja näytteiden lukumäärä. Näytteitä otetaan maaliskuussa ja elokuussa yhden metrin syvyydestä ja metri pohjan yläpuolelta. Syviltä havaintopaikoilta otetaan tarvittaessa välisyvyksistä happinäytteitä. Elokuun näytteenoton yhteydessä otetaan 0-2 metrin näyte *a*-klorofylli-pitoisuuden määrittämiseen.

Määrittämiset: lämpötila, näkösyvyys, haju, ulkonäkö, väriluku, pH, sähkönjohtokyky, COD_{Mn}, happi, happikyllästyminen, kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, klorofylli-a.

Järven nimi	Kokonaissyvyys m	Vesiala ha	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ahvenlammi	12	11						
Alanen	7,2	75				5		
Alasjärvi	14	272	5	5	5	5	5	5
Alvojärvi	6	23					5	
Arrajärvi		462						
Evattu	2	22						
Häränsilmä	3	1,0						
Iso-Kukkanen	33	252	5	5	5	5	5	5
Joutjärvi	5	39	5	5	5	5	5	5
Kalliojärvi	26	59				5		
Kivijärvi, e	11	215		5		5		5
Kivijärvi, p	10	215		5		5		5
Kymijärvi Lapinkivi	10	324	5	5	5	5	5	5
Kymijärvi Rekola	9	324	5	5	5	5	5	5
Kärkjärvi	11	199		5		5		5
Likolammi	9	2,2	5	5	5	5	5	5
Merrasjärvi	2	24	3	3	3	3	3	3
Mytäjäinen	10	1,6	5	5	5	5	5	5
Oksjärvi	14	250	5				5	
Pikku-Kukkanen	9	117	5		5		5	
Pikku-Vesijärvi	5	5,0	5	5	5	5	5	5
Pitkäjärvi	5,3	39					5	
Ruuhijärvi	18	574	5	5	5	5	5	5
Salajärvi	13,5	803	5	5	5	5	5	5
Salalammi	10	37,8		5		5		5
Sietikka	8	2,0						
Sylvöjärvi, e	3	231	5		5		5	
Sylvöjärvi, p	3,5	231			5		5	
Särkijärvi	9	34						
Valkeajärvi	12	10,72						5
Valkealammi	10	1,4			5			5
Vesijärvi	x	1288						
Villähteen kukkanen	5	36	5		5		5	
			73	73	78	83	88	83

Lisäksi otetaan kuormitusnäytteitä Vesijärven, Kymijärven, Sylvöjärven, Salajärven ja Ruuhijärven merkittävimmistä ojista kevät- ja syysliviirtaaman aikana. Näistä näytteistä määritetään kokonaisfosfori-, fosfaattifosfori- ja typpipitoisuudet.

Ympäristöpalvelut seuraa lisäksi osana Vesijärviohjelmaa Vesijärveä neljältä havaintopaikalta maaliskuussa ja elokuussa otettavilla näytteillä, jotka täydentävät velvoitetarkkailua.

Automaattista vedenlaadun seuranta varten on Vesijärvellä kolme sekä Kymijärvellä ja Porvoonjoella yksi asema. Lisäksi Vesijärveen laskevista uomista kolmessa on automaattiset vedenlaatuasemat. Länsi-Hennalaan johdettavien hulevesien laatua seurataan automaattiasemalla ja näytteenotoilla.

Pohjavedestä otetaan näytteitä keskusta-alueella kaksi kertaa vuodessa. Pohjavesialueilla on siirrytty kaupungin ylläpidossa olevilla tiealueilla liukkaudentorjunnassa natriumkloridista kaliumformiaatin käyttöön. Seurannan tavoitteena on tarkkailla suolan käytön lopettamisen vaikutuksia pohjaveden laadussa. Seurannassa tarkkaillaan myös pohjaveden torjunta-ainepitoisuuksia urheilukeskuksen alueella. Lahden kaupungin toteuttama pohjavesitarkkailu täydentää Lahti Aqua Oy:n ennakoivan pohjavesitarkkailun tarkkailuohjelmaa. Lahden kaupungin tekemä pohjavesitarkkailu toteutetaan osana Lahden pohjavesien yhteistarkkailua. Näytteistä analysoidaan pH, happi, alkaliteetti, sameus, sähkönjohtavuus, kloridi, sulfaatti ja COD_{Mn} sekä kohteesta riippuen tarpeen mukaan muita parametrejä kuten torjunta-aineet.

Vesihuoltolain valvonta

Liittymättömien kiinteistöjen osalta valvontaa tullaan vuonna 2021 kohdistamaan erityisesti taajamien ulkopuolisiin ranta-alueiden kiinteistöihin. Vesihuollon kehittämisessä keskitytään toiminta-alue- jausten päivitystarpeen tarkasteluun.